

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

Par Latvijas nostāju Eiropas Savienības nodarbinātības un sociālo lietu ministru 2014.gada 17.-18.jūlija neformālajā sanāksmē izskatāmajos jautājumos

2014.gada 17.-18.jūlijā Milānā (Itālijā) notiks Eiropas Savienības (turpmāk – ES) nodarbinātības un sociālās politikas ministru neformālā sanāksme.

Neformālās sanāksmes darba kārtība

Neformālā sanāksme sāksies ar vides un nodarbinātības ministru kopīgu tikšanos par zaļās izaugsmes un nodarbinātības jautājumiem, pievēršot uzmanību darba iespējām, ko sniedz pāreja uz zaļu ekonomiku, ņemot vērā arī ar šo procesu saistītās grūtības un šķēršļus. Vides un nodarbinātības ministri piedalīsies četrās paralēlās apaļā galda diskusijās par šādiem tematiem:

- nodarbinātības un vides politikas: instrumenti, pieredze un šķēršļi;
- nodarbinātības potenciāls un nepieciešamās prasmes zaļākā ekonomikā;
- virzība uz zaļo ekonomiku un ar to saistīto darba tirgus pāreju vadība;
- zaļo darba vietu monitorings integrētajā Eiropas politikā.

Labklājības ministrs U.Augulis piedalīsies pirmajā apaļā galda diskusijā „Nodarbinātības un vides politikas: instrumenti, pieredze un šķēršļi”. Par šo tematu Itālijas prezidentūras sagatavotajā diskusiju dokumentā ietverti šādi jautājumi:

- 1) Kādi ir galvenie politikas rīki un instrumenti, kas varētu palīdzēt veicināt pāreju uz zaļo izaugsmi ES?
- 2) Kādas mērķtiecīgas politikas nepieciešamas, lai pārvarētu esošos šķēršļus, lai veicinātu gan zaļo darba vietu radīšanu, gan pāreju uz zaļo izaugsmi?
- 3) Kā vides un sociālo prioritāšu stiprināšana ES ekonomiskajā pārvaldībā varētu palīdzēt integrētas pieejas sasniegšanā?

Pēc vides un nodarbinātības ministru kopīgās tikšanās sāksies nodarbinātības un sociālās politikas ministru neformālā sanāksme, kuras ietvaros galvenā uzmanība tiks pievērsta Ekonomikas un monetārās savienības sociālās dimensijas jautājumiem. Neformālās sanāksmes ievada sesija tiks veltīta nabadzības samazināšanas mērķim „Eiropa 2020” stratēģijas vidusposma pārskata kontekstā. Diskusiju dokumentā Itālijas prezidentūra uzsver, ka „Eiropa 2020” stratēģijas sociālā dimensija būtu jāstiprina, Eiropas semestra ietvaros pilnveidojot dalībvalstu un Eiropas Komisijas sadarbību un Sociālās aizsardzības komitejas lomu, kā arī diskutējot par sociālās dimensijas aspektu risināšanu, eventuāli stiprinot arī atvērtās koordinācijas metodi. Itālijas prezidentūra uzskata, ka šāda pārvaldības pārskatīšana var ievērojami uzlabot sociālās aizsardzības politikas un cīņu pret nabadzību, sekmējot iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi. Tāpat Itālijas prezidentūra uzskata, ka nabadzības mērķa sasniegšanas novērtēšanai izvēlētie indikatori būtu jāpārskata, jo īpaši pievēršoties tiem indikatoriem, kuri ātrāk atspoguļo īstenoto politiku rezultātus.

Diskusijā par nabadzības samazināšanas mērķi Itālijas prezidentūra dalībvalstu pārstāvjus aicina izteikties par šādiem jautājumiem:

- 1) Kā dalībvalstis var labāk koncentrēt individuālos un kopīgos spēkus cīņai pret nabadzību „Eiropa 2020” stratēģijas otrajā posmā, lai nodrošinātu iekļaujošu atveseļošanu?
- 2) Kādus uzlabojumus jāsniedz pārskatītajai „Eiropa 2020” stratēģijai un Eiropas semestrim? Vai Eiropas semestra esošās pārvaldības pārskatīšana varētu būt daļa no risinājuma? Kuri instrumenti jāuzlabo, lai budžeta procesos labāk atspoguļotu sociālos mērķus?
- 3) Vai 2010.gada ambīciju līmeņa saglabāšanas nolūkā būtu noderīga padziļināta diskusija par to, kā progresa pārraudzībā uzlabot esošo indikatoru izmantošanu, pievēršoties tiem indikatoriem, kas ātrāk atspoguļo politiku rezultātus, tādējādi ļaujot dalībvalstīm koncentrēties uz nabadzīgāko iedzīvotāju situācijas uzlabošanu?

Nodarbinātības un sociālās politikas ministru neformālās sanāksmes otrā diena sāksies ar divām paralēlām darba grupām par darbaspēka mobilitāti un automatiskajiem stabilizētājiem Ekonomikas un monetārajā savienībā. Labklājības ministrs U.Augulis piedalīsies darba grupā par darbaspēka mobilitāti. Itālijas prezidentūra neformālās sanāksmes laikā vēlas pievērst uzmanību šādām ES darbaspēka mobilitātes politikas jomām:

- darbaspēka mobilitātes šķēršļu tālāka mazināšana (kvalifikāciju atzīšanas uzlabošana, sociālās drošības shēmu koordinēšanas modernizēšana, informācijas apmaiņas sociālās drošības jautājumos uzlabošana);
- atbalsts darba meklētāju un brīvo darbavietu pārrobežu savietošanai (brīvas pārvietošanās atvieglošana, atbalsts darba meklēšanai ārzemēs, prasmju klasifikācija un savietošana, ES instrumentu izmantošana);
- ar darbaspēka mobilitāti saistīto ekonomisko un sociālo izaicinājumu risināšana (sociālā iekļaušana, pienācīgu darba apstākļu nodrošināšana, datu vākšanas un analīzes uzlabošana).

Itālijas prezidentūra uzsver, ka ir izstrādātas vairākas ES iniciatīvas, lai risinātu iepriekšminētos jautājumus, piemēram, Eiropas Platforma cīņai pret nedeklarēto darbu, Eiropas Nodarbinātības dienestu tīkla (turpmāk – EURES) reforma, pilnveidots regulējums darbinieku nosūtīšanas jomā, elektroniskā informācijas apmaiņa sociālās drošības jautājumos u.c., un aicina dalībvalstu pārstāvjus diskutēt par šādiem jautājumiem:

- 1) Kas ir vissvarīgākais, lai uzlabotu Eiropas darba tirgu darbību, - EURES efektivitātes uzlabošana, dalībvalstu sadarbība cīņā pret nedeklarēto darbu, prasmju neatbilstības un darbaspēka trūkuma mazināšana ES darbaspēka mobilitātes kontekstā?
- 2) Kā varētu labāk risināt dažādos ekonomiskos un sociālos izaicinājumus, kas saistīti ar darbaspēka mobilitāti, vienlaikus veicinot mobilo darbinieku sociālo iekļaušanu un pienācīgus darba apstākļus, saglabājot cilvēkkapitālu un nodrošinot pārvietošanās brīvību kā vienu no pamattiesībām?

Nodarbinātības un sociālās politikas ministru neformālās sanāksmes noslēgumā uzmanība tiks pievērsta sociālās uzņēmējdarbības jautājumam, kam pēdējos gados tiek pievērsta arvien lielāka uzmanība. Itālijas prezidentūra uzsver, ka pieaugošas uzmanības pamatā ir tas, ka sociālie uzņēmumi spēj piedāvāt jaunus risinājumus arvien daudzveidīgākajām Eiropas sabiedrības vajadzībām, kā arī jaunu darbavietu potenciāls šajā sektorā. Tomēr sociālie uzņēmumi saskaras ar dažādiem šķēršļiem, kas kavē to attīstību, piemēram, finansējuma pieejamības problēmas, sociālo uzņēmumu īpašās situācijas nepietiekama ņemšana vērā ES un nacionālajā tiesiskajā regulējumā un praksē, izpratnes trūkums par sociālo uzņēmējdarbību u.c. Tāpēc Itālijas prezidentūra vēlas veicināt dalībvalstu pārstāvju viedokļu apmaiņu par pieredzi sociālās uzņēmējdarbības veicināšanas jomā un papildu iespējām ES līmenī atbalstīt sociālo uzņēmējdarbību.

Latvijas nostāja diskusiju jautājumos

Zaļā izaugsme un nodarbinātība

Pārejai uz zaļo ekonomiku nozīmīga ir sabiedrības un patērētāju informētība, sabiedrības atbalsts un izpratne šādu ieguldījumu veikšanai, kā arī objektīvs ietekmes izvērtējums. Zaļās prasmes un zināšanas būtu jāintegrē izglītības un apmācību sistēmā, jo darba tirgū visbiežāk profesijas saglabājas tās pašas, bet zaļās prasmes un zināšanas ir būtiskas, lai cilvēki, veicot savus darba pienākumus jebkurā profesijā, apzinātos labākos risinājumus vides saglabāšanai. Lai veiktu šādas vērienīgas pārmaiņas, nepieciešams atbilstošs tiesiskais ietvars nacionālā līmenī, kas papildināts ar atbalsta instrumentiem uzņēmumiem un pašiem darbiniekiem jaunu prasmju ieguvei. Pārejai jābūt pakāpeniskai un saskaņotai ar uzņēmumu esošo situāciju, neradot papildus slogu uzņēmējdarbībai.

Latvija uzskata, ka ES dalībvalstu daudzpusējās novērtēšanas procesā attiecībā uz makroekonomisku, nodarbinātības un sociālo mērķu sasniegšanu būtu iespējams integrēt arī vides aspektus, vienlaikus horizontāli izvērtējot visu mērķu ietekmi uz konkurētspēju rūpniecībai un uzņēmumiem kopumā. Šajās diskusijās ir būtiski iesaistīt arī sociālos partnerus, jo darba devēju un darbinieku puses visprecīzāk varētu sniegt sākotnējo novērtējumu situācijai un viedokli par jaunu iniciatīvu potenciālo ietekmi.

„Eiropa 2020” stratēģijas nabadzības samazināšanas mērķis

Latvija ir starp tām ES dalībvalstīm, kuras uzskata, ka nozīmīga loma nabadzības novēršanā ir arī pilnvērtīgai iesaistei darba tirgū un turpmākai sekmīgai karjeras attīstībai. Iekļaujošs, labi funkcionējošs darba tirgus, izglītības un apmācības sistēmas, kā arī darba vietu kvalitāte palīdz efektīvi pārvarēt nabadzības situācijas. Vienlaikus svarīga ir arī sociālās drošības, sociālās aizsardzības, aktīvās nodarbinātības pasākumu un sociālo pakalpojumu pieejamība un to savstarpējā salāgotība. Tāpat motivācijai iesaistīties darba tirgū jābūt konsekventai visās minētajās sistēmās, kā arī nodokļu politikā. Tāpēc

nabadzības samazināšanas jautājumam ir jābūt visu iesaistīto nozaru dienaskārtībā. ES līmenī svarīga ir sadarbība starp dažādiem Padomes formātiem, sniedzot savu ieguldījumu savas pieredzes un kompetences ietvaros.

Attiecībā uz nabadzības samazināšanas indikatoriem uzskatām, ka tiem jāpaliek tādiem pašiem, par kuriem dalībvalstis vienojās 2010.gadā. Pašlaik nav pārlicības, ka padziļināta diskusija par indikatoriem ļaus dalībvalstīm nekavējoties koncentrēties uz vissarežģītākajā situācijā esošo iedzīvotāju grupu problēmām. Kā liecina pieredze, relatīvie nabadzības rādītāji ne vienmēr atspoguļo esošo situāciju, tāpēc ir nepieciešams izmantot papildu rādītājus, kā, piemēram, materiālā nenodrošinātība. Šajā kontekstā īpaši jāuzsver Sociālās aizsardzības komitejas loma un ieguldījums dažādu rādītāju analīzē un interpretācijā. Savukārt diskusijas par izmantoto indikatoru kvalitāti ir nepieciešams attīstīt arī turpmāk.

Darbspēka mobilitāte

Attiecībā uz Itālijas prezidentūras uzskaitītajām darbības jomām, kas varētu uzlabot Eiropas darba tirgu darbību, par visnozīmīgāko un piemērotāko pieeju mēs uzskatām EURES efektīvu darbību, kas nepietiekama piedāvājuma apstākļos sniedz iespēju darbiniekiem meklēt piemērotu darbu arī ārpus savas valsts robežām un darba devējiem piesaistīt nepieciešamos darbiniekus. Darba tirgus funkcionēšana var tikt veicināta arī, mazinot šķēršļus, kas kavē brīvu darbaspēka kustību un darbinieku mobilitāti, jo īpaši, sniedzot informāciju par darba un dzīves apstākļiem, darba tiesībām u.c. jautājumiem katrā konkrētā dalībvalstī. Vienlaikus darba apstākļu uzlabošana plašākajā izpratnē un skaidras un viegli pieejamas informācijas sniegšana par vakancēm gan mērķa, gan izcelsmes dalībvalstī ir ceļš, pa kuru nepieciešams virzīties tālāk.

Sociālā uzņēmējdarbība

Latvijā pašlaik tiek izstrādāts tiesiskais regulējums sociālās uzņēmējdarbības jomā, un ir sagatavots koncepcijas projekts par sociālajiem uzņēmumiem, kur skatīti kritēriji, atbalsta sistēma un atzīšanas jautājumi. Latvijas pieeja ir balstīta uz to nedaudzo sociālo uzņēmumu pieredzi, kuri Latvijā jau darbojas, neskatoties uz specifisku atbalsta sistēmu vai tiesību aktu trūkumu. Attiecībā uz ES līmeņa atbalstu sociālajai uzņēmējdarbībai uzskatām, ka ir jāturpina darbs, uzlabojot pieeju ES līmeņa finanšu instrumentiem sociālās uzņēmējdarbības attīstībai.